

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. изк. Йордан Гошев – преподавател по хармония и полифония в

ЮЗУ „Н. Рилски”, Благоевград

относно дисертационен труд за присъждане

на образователната и научна степен „ДОКТОР”,

представен от

Стоимен Красимиров Пеев, редовен докторант към катедра „Камерна

музика и съпровод”, Инструментален факултет, НМА „Проф. Панчо

Владигеров“, София

на тема: **Ансамблови и инструментални проблеми в струнните квартали
на Михаил Пеков**

Стоимен Пеев представя изследване, което се базира на неговия изпълнителски опит като солист цигулар /носител е на редица награди от международни цигулковы конкурси – „Панчо Владигеров“, Шумен, „Хенрик Виенявски“, Познан, Полша, „Емил Камиларов“, София и пр./, като солист на редица оркестри в страната и чужбина /концерт за цигулка и оркестър на Чайковски в „Metropolitan Art Space“ в Токио, премиера на пиесата „Нюанси“ от Александър Текелиев под диригентството на Григор Паликаров, премиера на композицията на Гия Канчели „Chiaroscuro“ за цигулка, виола и струнен оркестър и др./, на камерен изпълнител /първи цигулар на квартет "София" при Софийската филхармония/ и оркестрант - водач на втори цигулки в „Софийски солисти“.

Преди да пристъпя към същността на анализа на дисертационния труд искам да споделя мнението си за практическата ценност и приложение на подобен род изследвания. Те се основават на инструменталния опит на

докторанта и предлагат решения на бъдещи изпълнители за пълноценното претворяване на композициите. Михаил Пеков е бил мой учител в Академията по хармония и аз ценях много неговите съвети и свободата, която предоставяше, не само на мен, при използването на хармонични средства и осъществяването на музикални идеи. Неведнъж сме разговаряли за ценностите на личния интонационен език и звуковата идентичност на композитора, за искреността му в емоционалните претворявания и внушения на творбите му. Този облик на философията и музикалния език на композитора Михаил Пеков, които докторантът детайлно описва, неговият стремеж за индивидуалност, композирането на „светла“, оптимистична музика са представени убедително и реалистично.

Дисертационният труд съдържа: Увод, две глави, Заключение, Справка за приносните моменти, библиография и концертна дейност във връзка с темата на труда.

В **УВОДА** е представена тезата на разработката, разглеждат се актуалността, целта и задачите, методите на научното изследване. Стоимен Пеев проучва редица партитури на автора за да може да установи:

- естетическите позиции в произведенията на Михаил Пеков;
- образността в произведенията и ролята на интерпретатора за тяхното пресъздаване;
- Жанровостта и спецификата на струнния ансамбъл.

Всички компоненти на стандартната информация за намеренията на докторанта при реализиране на Дисертацията са налице. Според мен, логичното място на научния принос, теоретичната и практическа значимост на изследването е в края, където се обобщават изводите и приносните моменти на дисертацията.

В първа глава „Михаил Пеков: майстор на камерно-инструменталното писмо“, се разглеждат: драматургичността и жанровото разнообразие в неговите симфонични и камерни творби, синтезът на използваните източници на тематизъм, структура на произведенията и използваните ладохармонични средства, мелодичността като незаобиколим фактор в неговите произведения, многостраността на творческите му идеи и реализации. Възможността да разговаря, обсъжда и дискутира своите виждания и породени въпроси от партитурата на анализирания творби директно с композитора, е голям шанс за един изследовател и Стоимен Пеев не го пропуска. Именно композиторът е този, който най-всеобхватно и в детайли може да представи зараждането на една творба, структурата ѝ, търсеното естетическо въздействие, емоцията, която преследва при интерпретацията и палитрата от музикално изразни средства за постигането ѝ. Обръщането към изтъкнати представители на българското изпълнителско майсторство и музикални творци като обект на изследователска работа е само една от многото положителните черти на Дисертацията. В тази първа глава мелодичността и тематизма на композитора са разгледани с познаване на интонационните предпочитания на автора, с коректно позоваване на съществуващата литература за Михаил Пеков. Според мен, в тази глава, малко встрани остават другите компоненти на използваните музикално изразни средства от композитора – фактура, полифоничност, структура на акордите, метроритъм и пр. На по-късен етап /във втора глава/ се разглеждат отделни имитационни полифонични техники, но е необходимо да се представят, макар и не толкова детайлно, също и в тази глава, в която обект са способите на изграждане на неговите произведения. Всъщност тук е мястото, където е необходимо да се изяснят всички използвани музикално изразни средства, които очертават неговия индивидуален облик и стил.

Периодизацията в творчеството на Михаил Пеков се базира на редица аргументи и проследява промените в музикалния му език, „избистряне“ на спецификата му като майстор на струнния квартет, на творческото сътрудничество с едни от най-добрите струнни квартети в България – „Тилев“, „Вълчев“, „София“, „Арабаджиева“ и др. Изводите на докторанта, че *„М. Пеков се оказва търсеца, нестандартна фигура, която откъсвайки се от конвенциите след 1989 бележи много интригуващо развитие, създава много ярки и неизменно непопадащи в „схемите“, нито на модерното, нито на постмодерното, опуси...“*, че е *„...един от малкото автори, които се откъсват с лекота от конвенциите преди 1989г. , заживяват в своето камерно и оркестрово творчество по нов начин, намират признание на публика, инструменталисти и специалисти“*, са съществени и важни за определяне на мястото и заслугите на този български композитор за музикалното ни наследство.

Втора глава на Дисертацията **„Жанрът квартет в ранното, зрялото и късното творчество на Михаил Пеков – анализът в помощ на интерпретатора“** е свързана с практическата приложност на анализите и препоръките на докторанта. Прозрачността на фактурата като задължителен елемент, ярката образност, запомняща се интонационност, съобразяване с нивото и техническите възможности на изпълнителите /самият композитор е цигулар/, необходимостта от предизвикателства за тях, които да допринесат за надграждане на уменията им са все елементи, които трябва да се установят в предварителната работа на всеки музикант и доразвият в репетиционния процес.

Докторантът подхожда при своите анализи от позицията на изпълнител, познавайки в детайли образното съдържание, структурните особености на квартетите от ранния, зрелия и късен период на композитора. Не подминава и

емоционалната ангажираност на изпълнителя като фактор за провокация и отдаденост при интерпретацията. Стоимен Пеев показва добра теоретична подготовка и направените анализи са убедителни, верни и аргументирани. Разгърнатата образна драматургия, богатството на използваните изразни средства, наличието на необходимия технически и художествен арсенал за разгръщане на емоционално съпреживяване на конкретната творба са важен елемент от претворяването на авторския замисъл. От позицията на концертиращ цигулар докторантът разглежда изпълнителските проблеми в квартетите, представя мнения за практически подходи и отстояване на кодираните послания в нотния текст.

В **Заключението** се обобщават заслугите на композитора Михаил Пеков за развитието на квартета като камерен ансамбъл, *„защото тук той много смело експериментира, открива свои езикови и темброви находки, разгръща своята неортодоксалност – затова и жанрът „струнен квартет“ е може би сред най-успешните в неговото творчество.“*/стр. 108 от Дисертацията/. Напълно заслужено и аргументирано Стоимен Пеев отрежда място на Михаил Пеков сред майсторите на струнния квартет от последната трета на XX и началото на XXI век.

I. Актуалност на научната разработка

Избраната от Стоимен Пеев тема изисква от изследователя богати познания по музикална структура, хармоничен език, музикално изразни средства от една страна и музикална интерпретация, познаване в детайли на спецификата на камерното музициране и изпълнителски опит, от друга.

Фокусирането върху необходимостта от функционален подход, решаване на проблеми от ансамблово и интерпретационно естество, предлагане на

решения за постигане на крайната цел – завладяващо изпълнение на квартетите на този съвременен български композитор има редица предимства:

- анализира за първи път квартетното наследство на един от утвърдените съвременни български композитори;
- разполага с възможността да декодира намеренията на автора, за неговия подход, при реализиране на квартетния цикъл, структурната своеобразност, жанрово многообразие чрез разговори, беседи, интервюта и обсъждане на неговото творчество;
- има възможност за представяне на свой възглед за ролята и значението на творческите взаимоотношения композитор – интерпретатор в съвременното музикално изкуство.

II. Познава ли докторанта същността на проблема и изпълнява ли в труда си поставените цел и задачи

В много голяма степен поставените цели и задачи са реализирани. Докторантът обяснява не само теоретически проблематиката, но дава практически насоки за подходи при интерпретацията на квартетите на Михаил Пеков. Проведените разговори в много голяма степен подпомагат теоретичната част, направените изводи за жанровото разнообразие, за мелодичността и тематизма като основен двигател в цикличното обединяване на творбите, на интерпретационни подходи за преодоляване на технически трудности, на преплитането на музикални идеи, емоционално въздействие, програмност, ангажираност на изпълнителя към изпълняваната творба и пр. са важен елемент при изграждането на бъдещи изпълнения на тези произведения.

III. Научни и научно приложими приноси

Приносните качества на труда са налице, тъй като това е първото изследване за значителна част от квартетното наследство на композитора. Стоимен Пеев коректно е посочил в Автореферата приносните моменти, представени са изводи, които могат да бъдат използвани от преподаватели по камерна музика и изпълнители за по-пълно разкриване на музикалните образи и музикалните намерения на автора, поставена е основа за бъдещи изследвания свързани с музикалното наследство на Михаил Пеков в областта на неговите квартети. Не на последно място са изпълненията на живо и студийните записи за БНР на някои от тях.

IV. Препоръки

Предлагам трудът да бъде издаден, тъй като притежава много качества и ще бъде полезен при бъдещи изпълнения на анализирани произведения – квартети No 3, 13, 17 и 19. Преди това обаче, е необходимо да се проследи щателно пунктуацията и да се нанесат корекции в текста. На стр. 46 се свързва термина „на ацане“ с Шопската фолклорна област, а той е характерен за Пиринската и по-конкретно за района на град Банско. Същността на звуковия ефект е различен от описания в Дисертацията. За Шопската фолклорна област термина е „извикване“. Не става ясно какво има предвид Автор с „хомофонно полифоничен тематизъм“ /стр.67/, „акордово оцветена хармония“ /стр.75/, „полифоничност“ /може би трябва да се посочи какъв е вида на полифоничната техника, тъй като по този начин е твърде общо и неясно стр.68/. Трябва да се обясни какво се има предвид малко по-пространно. На стр. 69 се повтаря многократно „семантизъм“. Тази тавтология е добре да се избегне чрез използване на синоними. В Дисертацията има техническа грешка като се използват две Заключения.

Тези бележки, за мен, са по скоро техническа обработка на текста и не намаляват достойнствата на Дисертацията, които са безспорни.

В представената Справка за концертна дейност, свързана с дисертационния труд, допълват картината за един активен музикант, който има активна позиция и пропагандира не само българската, но съвременната световна музика.

Ето защо, в заключение, изразявам своето положително становище за присъждане на научната и образователна степен „доктор” на Стоимен Пеев, редовен докторант към катедра „Камерна музика и съпровод”, Инструментален факултет към НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София. Дисертационният труд има приносен характер като теоретична и научна разработка. Концертната му дейност е в обем и качество, който е достатъчен за заложените изисквания на художествено творческата докторантура.

24.06.2021 г.

Благоевград

проф. д. изк. Йордан Гошев